

Pradžia>Šeimos teisė ir paveldėjimas>Tėvų pareigos: vaiko globa ir bendravimo teisės**Tėvų pareigos: vaiko globa ir bendravimo teisės**

Švedija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Tėvų valdžia, be kitų dalykų, yra teisės ir pareigos, susijusios su rūpinimusi vaiku kaip fiziniu asmeniu ir vaiko turtu. Tėvų valdžia taip pat apima klausimus dėl vaiko globos, gyvenamosios vietos, bendravimo su vaiku ir ne tėvų globos.

Globa yra teisinė atsakomybė už vaiką kaip fizinį asmenį. Asmuo, kuriam priklauso globa, turi teisę ir pareigą priimti sprendimus dėl vaiko asmeninių reikalų, pavyzdžiui, kur vaikas gyvens ir kokią mokyklą lankys. Asmuo, kuriam priklauso globa, privalo užtikrinti, kad būtų patenkinti vaiko priežiūros, saugumo ir tinkamo auklėjimo poreikiai. Asmuo, kuriam priklauso vaiko globa, taip pat privalo užtikrinti pagal vaiko amžių, raidą ir kitas aplinkybes reikalingą priežiūrą, ir privalo stebėti, ar vaikas gauna pakankamai pagalbos ir ar yra pakankamai lavinamas. Vaikui augant ir vystantis, asmuo, kuriam priklauso vaiko globa, privalo vis labiau atsižvelgti į paties vaiko nuomonę ir norus.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Vaiko globa paprastai priklauso vaiko tėvams arba vienam iš jų. Jeigu vaikui gimus tėvai yra susituokę vienas su kitu, globa savaime priklauso abiem tėvams. Jeigu tėvai susituokia vėliau, jie įgyja bendros globos teises santuokos būdu. Jeigu vaikui gimus tėvai nėra susituokę vienas su kitu, vaiko globa priklauso motinai. Tačiau tėvai gali lengvai įgyti bendros globos teises jas užregistruodami. Tėvas taip pat gali kreiptis į teismą dėl bendros globos arba jo pripažinimo vieninteliu globėju.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Tam tikrais atvejais vaiko globa iš vaiko tėvų arba vieno iš jų gali būti perduota specialiai paskirtam globėjui. Globą gali tekti tokiu būdu perduoti, jeigu kuris nors iš tėvų pripažįstamas smurtavęs, aplaidžiai vykdęs arba kitaip nevykdęs savo pareigos rūpintis vaiku ir vaiko sveikatai arba raidai dėl to nuolat grėsė pavojus. Globą taip pat gali būti tikslinga perduoti, jeigu vienas iš tėvų arba abu tėvai visam laikui netenka galimybių globoti vaiką.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateiityje klausimas?

Jeigu tėvai nutraukia santuoką, bendra globa galioja toliau. Santuokos nutraukimo atveju teismui nereikia dėl to priimti jokio sprendimo. Jeigu kuris nors iš tėvų nori pakeisti globos statusą, jis privalo kreiptis į teismą, kad bendra globa būtų panaikinta.

Jeigu kuris nors iš tėvų nori pakeisti globos statusą, globos klausimą galima spręsti teisme. Jeigu tėvai sutaria dėl pakeitimo, jie gali globos klausimą išspręsti sudarydami sutartį neteismine tvarka. Kad sutartis galiojūt, ją turi patvirtinti socialinių paslaugų komitetas (šved. *socialnämnd*). Klausimai dėl to, su kuriuo iš tėvų vaikas turėtų gyventi ir kaip bendrauti su kitu iš tėvų, sprendžiami tokia pačia tvarka.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Sutartis turi būti sudaryta raštu ir pasirašyta abiejų tėvų. Ją taip pat turi patvirtinti savivaldybės, kurioje vaikas registruotas, socialinių paslaugų komitetas.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Savivaldybė privalo per socialinių paslaugų komitetą siūlyti tėvams tartis dėl globos, gyvenamosios vietos ir bendravimo su vaiku profesionalaus tarpininkavimo būdu. Tarpininkavimas yra savanoriškas. Todėl dėl tarpininkavimo turi kartu kreiptis abu tėvai. Jeigu tėvams pavyksta susitarti dėl globos, gyvenamosios vietos ir bendravimo su vaiku, jie gali pasirašyti sutartį. Socialinių paslaugų komitetui sutartį patvirtinus, ji turės tokį patį poveikį kaip teismo sprendimas.

Jei tėvai kreipiasi į teismą ir anksčiau nesinaudojo tarpininkavimu, o teismas mano, kad sąlygos susitarti bendru sutarimu yra, teismas gali pasiūlyti kreiptis į socialinių paslaugų komitetą dėl tarpininkavimo. Jeigu tėvai jau naudojo tarpininkavimu, tačiau susitarti nepavyko, teismas gali pats paskirti asmenį tėvams taikinti. Bendra teismo pareiga yra stengtis, kad globos, gyvenamosios vietos ir bendravimo su vaiku klausimai būtų sprendžiami bendru sutarimu.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Teismas gali priimti sprendimą dėl

globos (vieno iš tėvų arba bendros globos),

vaiko gyvenamosios vietos (su kuriuo iš tėvų vaikas turėtų gyventi arba ar vaikas turėtų gyventi su kiekvienu iš tėvų pakaitomis) ir

bendravimo su vaiku (vaiko teisės bendrauti su tuo iš tėvų, su kuriuo negyvena).

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Tas iš tėvų, kuriam globa priklauso vienam, turi teisę priimti sprendimus dėl vaiko asmeninių reikalų vienas. Asmuo, kuriam priklauso globa, neprivalo konsultuotis su kitu iš tėvų tais klausimais arba gauti kito iš tėvų sutikimo. Tačiau vaikas turi teisę bendrauti su kitu iš tėvų ir asmuo, kuriam priklauso globa, privalo užtikrinti galimybes naudotis tokia teise. Asmuo, kuriam priklauso globa, taip pat privalo suteikti kitam iš tėvų informaciją, kuri palengvintų bendravimą su vaiku.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Bendra globa reiškia, kad tėvai privalo priimti sprendimus dėl vaiko asmeninių reikalų kartu. Pirmiausia tėvai privalo susitarti dėl visų su vaiku susijusių dalykų. Tačiau nesutarimus dėl bendravimo su vaiku ir vaiko gyvenamosios vietos gali spręsti teismas (žr. pirmiau pateiktus atsakymus).

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridedami prie pareiškimo?

Sprendžiant globos, gyvenamosios vietos arba bendravimo su vaiku klausimus bet kuris iš tėvų gali paduoti ieškinį apylinkės teismui (šved. *tingsrätt*) pagal vaiko gyvenamąją vietą. Jeigu kompetentingo apylinkės teismo nėra, jurisdikcija priklauso Stokholmo apylinkės teismui (šved. *Stockholms tingsrätt*). Globos, gyvenamosios vietos arba bendravimo su vaiku klausimus taip pat galima išspręsti santuokos nutraukimo byloje.

Prašymas iškelti bylą turi būti sudarytas raštu ir pasirašytas pareiškėjo asmeniškai arba jo atstovo. Prašyme turi būti pateikta informacija apie šalis, išdėstyta konkretus reikalavimas (t. y. kokį klausimą teismo prašoma išspręsti), reikalavimo pagrindas, informacija apie tai, kokiais įrodymais remiamasi ir ką kiekvienu įrodymu ketinama įrodyti, taip pat informacija apie tai, dėl kokių aplinkybių jurisdikcija priklauso tam teismui. Rašytiniai įrodymai, kuriais yra remiamasi, turėtų būti pateikti drauge su prašymu.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Globos, gyvenamosios vietos ir bendravimo su vaiku klausimai yra nediskreciniai.

Paprastai globos, gyvenamosios vietos ir bendravimo su vaiku klausimai turi būti sprendžiami greitai. Teismas gali priimti laikinąjį sprendimą dėl globos, gyvenamosios vietos arba bendravimo su vaiku. Pavyzdžiui, gali būti priimtas laikinasis sprendimas dėl vaiko gyvenamosios vietos, kol sprendžiamas ginčas. Laikinas sprendimas taikomas, kol byla išsprendžiama ir sprendimas įsiteisėja.

Nors specialios oficialios procedūros, kuria būtų galima paspartinti globos, gyvenamosios vietos ir bendravimo su vaiku klausimų nagrinėjimą, nėra, klausimo skubumas yra įvertinamas kiekvienu atveju.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Globos, gyvenamosios vietos ir bendravimo su vaiku bylose paprastai kiekviena šalis padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

Teisinė pagalba gali būti suteikta, jeigu susiklosto tam tikros sąlygos.

13 Ar galima apskusti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Apylinkės teismo sprendimą arba sprendimą dėl globos, gyvenamosios vietos arba bendravimo su vaiku galima skusti apeliaciniam teismui (šved. *hovrätt*).

Tačiau tam, kad apeliacinis teismas nagrinėtų apeliacinį skundą, pirmiau reikia pateikti prašymą leisti pateikti apeliacinį skundą.

Sprendimą arba apeliacinio teismo sprendimą galima apskusti Aukščiausiam teismui (šved. *Högsta domstolen*). Tam, kad aukščiausiasis teismas nagrinėtų kasacinį skundą, reikalingas prašymas leisti pateikti kasacinį skundą.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Teismo sprendimų, sprendimų arba sutarčių dėl globos, gyvenamosios vietos arba bendravimo su vaiku vykdymą galima užtikrinti priverstinėmis priemonėmis. Dėl vykdymo užtikrinimo reikia kreiptis į apylinkės teismą pagal vaiko gyvenamąją vietą. Jeigu kompetentingo teismo nėra, vykdymo užtikrinimo klausimą nagrinėja Stokholmo apylinkės teismas.

Apylinkės teismas gali nustatyti įvairias priemones. Paprastai teismas iš pradžių stengiasi, kad vaikas būtų perduotas savanoriškai. Jeigu tai neįmanoma, teismas gali galiausiai nuspręsti priteisti sąlyginę baudą arba nurodyti vaiką perimti priverstiniu būdu. Sąlyginė bauda reiškia, kad vaiką prižiūrintis asmuo įspėjamas, kad neperdavus vaiko jam gali tekti sumokėti nemažą sumą pinigų. Vaiko perėmimas priverstiniu būdu yra labai retai taikoma priemonė. Ją nusprendžiama taikyti tik tada, jeigu iš susiklosčiusios padėties nėra kitos išeities, ir tik tam, kad vaikui nebūtų padaryta didesnė žala. Tokiu atveju policija priverstinai perima vaiką ir perduoda jį asmeniui, kuriam priklauso globa.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Tam tikrais atvejais taikomas Reglamentas „Briuselis II“. Švedijoje prašymai dėl sprendimo pripažinimo vykdytinu teikiami *Svea* apeliaciniam teismui (šved. *Svea hovrätt*).

Kitais atvejais, šalyse, pasirašiusiose 1980 m. Europos konvenciją ir 1996 m. Hagos konvenciją, taikomos minėtos konvencijos. Pagal 1980 m. Europos konvenciją prašymai dėl vykdymo užtikrinimo teikiami apylinkės teismui pagal vaiko gyvenamąją vietą. Pagal 1996 m. Hagos konvenciją prašymai dėl vykdymo užtikrinimo teikiami *Svea* apeliaciniam teismui.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiems atvejais?

Tai reglamentuojančios nuostatos išdėstytos Reglamente „Briuselis II“.

Sprendimo taikymą ir vykdymą taip pat galima užginčyti bylose, kuriose toks klausimas iškyla.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai? Iš esmės taikoma šalies, kurioje yra vaiko gyvenamoji vieta, teisė.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 16/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.